

S. Sayısı: 213

Maden tetkik ve arama enstitüsü hakkında kanun lâiyhası ve İktisad ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/264)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/1879

7 - VI - 1935

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

İktisad Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 6-6-935 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Maden tetkik ve arama enstitüsü kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

I. İnönü

Maden tetkik ve arama enstitüsü kanunu esbabı mucibe lâiyhası

Maden zuhuratının gereği gibi işletilmesinin ancak geniş vasıtalara malik olan kuvvetli sermayelerin isi olduğu tecrübelerle sabit olmuştur.

Maden işleri gibi, sermayesi zaman ve külfetlerle elde edilebilen işler için, küçük ve münferid sermayelerin tahammül kabiliyeti olmadığı, ve nitekim yapılan tecrübeler de bu gibi küçük teşebbüslerin ya bir spekülasyon gayesine matuf buldukları, veyahud hüsnü niyetle de olsa, alekser ademi muvaffakiyete mahkûm oldukları görülmüştür.

Ciddi olan büyük sermayelerin çok defa maden işlerinde çekingen davrandıkları ve buna da başlıca sebep, maden servislerinin ekseriya gayrikâfi tetkik ve araştırma yüzünden, maddi muayyen bir kıymet arzetmediği noktası olduğu, ve neticeden, ciddi büyük sermayelerin çekingenliği sebebinden boş kalan maden faaliyet sahalarının bir takım spekülâtörler elinde kaldığı muhakkaktır.

Memleketimizde, değerleri hakkında iptidai bir fikrimiz olmakla beraber, kıymet ve mahiyetini eyice bilmediğimiz bir takım madenlerimiz olduğu gibi, haklarında hiçbir malûmata sahib bulunmadığımız diğer bir kısım madenlerimiz de vardır. Ciddi tetkik ve arama neticelerinin, bunların bir kısmının işletmeye müsaîd olduğunu göstermesi beklenebilir. Bütün bu madenlerin değerlerini, işletme imkânlarını muntazam ve şayanı emniyet surette tesbit etmek memleket iktisadiyatının nazımı olan Hükümetimize düşen en mühim vazifelerden biridir. Memleketimizin bu suretle ele alınarak, milli iktisadımız bakımından tetkik edilmeğe ve aranmağa değer maden tezahuratından bir kaçını burada sayalım:

Zonguldak maden kömürü havzamız, memleketin bu günkü ihtiyacını temin ile beraber memleket dışarısına da mühimce ihracatta bulunmaktadır.

Fakat, Havzanın coğrafi vaziyeti, yalnız bu tarzda bir inkişafı kalmayarak, buradan daha yüksek nisbetlerde istifade edilmesine müsaîd görülmektedir. Zonguldak kömürleri, Karadeniz ve Akdeniz havzalarının maden kömürü ihtiyacının en büyük kısmını temin eylemeli, bundan başka sanayileşmekte olan memleketin, gittikçe artan kömür ihtiyacını da karşılayabilmelidir. Bu da, Zonguldak kömür havzasının cenuba imtidadını ve Söğüd özü havzasını, tekniğin ve iktisadın gösterdiği şekillerde tetkik edib aramayı ve faaliyetlerini hazırlamayı icab ettirir.

Memleketimizi bir çok yerlerinde Liynit kömürü zuhuratı vardır. Bunların bir kısmı hususi teşebbüslerle ehemmiyetsiz mikyaslarda işletilmeğe başlanmıştır. Memleketin sanayileştirilmesi, bilhassa muayyen sanayi mntakalarında büyük elektirik santrallarının kurulması programı ele alınırken ilk hatıra gelen cihet, bu Liğnit zuhuratından istifade edebilmek keyfiyetidir. Liynitlerimizin, elektrik santrallerinde yakılmasından maada bunlardan benzin, mazot ve sairenin çıkarılması için taktire tâbi tutulabilmesi ve memleket içerilerinde ucuz mahrukat teşkil etmesi hususiyeti bu son kıymetli mahrukat üzerinde esaslı ve mnkayeseli tetkikat ve araştırmalar ve tecrübeler yspilmasını istilzam etmektedir. Petrol zuhuratı üzerinde yapmakta olduğumuzu araştırmalar neticesinde, memlekette iktisadî bir tarzda işlenebilecek petrol menbaları meydana çıkarılıp işletilinceye kadar mayî mahrukatın dahilden tedariki noktasından memleketimizde tesadüf edilmekte olan bitümlü şistlerin miktar ve keyfiyetlerinin de tetkiki zarurî görülür.

Korumun büyük sanayide kullanılmağa başlanılmasından beri, memleketimizin bu kıymetli maden servetinin istihsal ve ihracı, iktisadî bir ehemmiyet kesbetmiştir. Bilhassa son senelerde, memleketimiz, krom istihsalı noktasından, diğer memleketlere nazaran, en başta gelmektedir. Fakad şiddetli bir istihsal neticesi olarak, memleketimizin krom serveti, tabiatıyla gittikçe azalıyor. Krom servetimizi tetkik ettirmek ve krom sahalarımızın ilerisi için istifade imkânlarını esaslı surette araştırmak ve istihsalâtımızı memlekete en nafi olacak şekilde tanzim eylemek işini yapılacak vazifeler arasında görüyoruz.

Memleketimizdeki altın zuhuratını arattırırken, bu zuhuratın yüzlerce senlerden beri işletilmiş olan çinkolu simli kurşun madenlerimizle sıkı bir alâkası olduğunu gördük. Bu cihetten halen aratmakta olduğumuz Keban madeni gibi diğer simli kurşun madenlerimizin de tetkik ettirilmesi ve arattırılması lüzumuna kani olduk.

Bu münasebetle vücudu sezilen ve bilinen ve halen istifade edilemeyen bakır zuhuratımızla da alâkadar olmak içcab edeceğğini bilhassa kayederim.

Halen kanunlarımızda taş ocağı mevaddı arasında sayılan Mağnezit zuhuratımız, bu madenin son senelerde muhtelif inşaatta ve sanayide büyük mikyasta kullanılması dolayısıyla istihlâkinin bütün dünyada artması yüzünden, ehemmiyet kazanmıştır. Gerek Mağnezitlerin, gerekse Zımpara, Molipten, Antimon gibi diğer madenlerimizin, istifadeye konulması cihetinden, tetkik edilmesi ve aranması icab etmektedir.

Memleketin maden servetlerinden lâyikile istifade etmemiz, o madenlerin rantabl bir şekilde işleyebilecek miktarda ve evsafda bulunmasına bağlıdır. Bu noktaların meydana çıkarılması için sathî tetkikatın kâfi gelemeyeceği, behemehal maden yatağı üzerinde, hafriyatın sondajların ve bunlara aid müzahede ve tecrübelerin lüzumlu olduğu, fennî bir hakikattir. Bu husus göz önüne getirilince, her nekadar masraflı da olsa, uzun zamanlara da mütevakkif bulunsa, yukarıda ehemmiyetlerine işaret ettiğimiz maden varlıklarımızın üzerindeki tetkiklerin ve araştırmaların yapılması için teşebbüse girişmemiz ve başka türlü imkânı görülmediğinden ehemmiyetli bir âmme hizmeti olan bu işleri umumî bütçeden lüzum görüldükçe verilecek tahsisatla bunun için vücuda getireceğimiz bir teşekküle yaptırmamız zarureti ile karşılaştığımızı görürüz. Nitekim, bizden evvel bu ihtiyacı duymuş olan bir çok medenci memleketler, bu husus için, hatta sırf ilmi mahiyette tetkikat yapan, jeoloji enstitüleri, maden tetkik ofisleri gibi, muhtelif isim ve bünyelerde, büyük masraf ve külfetli teşekküller kurmaktan geri durmamışlardır.

Bu sahada bilhassa Rusların, Belçikalıların ve Fasta Fransızların, kendi şartlarına uygun, mükemmel hal suretleri bulmuş oldukları sayılmağa değer.

Moskuvanın (Institut de minéralogie appliquée) adlı muazzam bütçeli, ve her türlü vesika, tecrübe, tetkik unsurlarını ve teçhizatını muhtevi ve bütün sovyet ülkesini baştan aşağı tarayıp etüdlerini yapan, ve son senelerde Sovyet Rusyayı, maden noktasından, meydana

çıkardığı servetlerle ehemmiyetli bir mevkie geçiren teşekkülü, son derece dikkate ve örnek alınmağa şayandır.

Belçika Hükûmetinin ana yurda mahsus olmak üzere, (Institut national des mines) namile, hükmi şahsiyeti haiz olarak zücuda getirdiği müessese, faaliyet sahasının dar ve asırlardanberi aranmış ve taranmış olmasından. tetkiklerini daha ziyade laburatuvar etüdlerine ve ilmi araştırmalara hasrederek, memleketin işlemekte olan madenlerinin daha rasyonel çalışmaları ve daha iyi değerlendirmeleri hususunda Hükûmetin istişari ve fenni bir müessesesi halinde çalışmaktadır.

Fransa Hükûmetinin Fas ülkesi için bir kaç sene evvel tesis ettirdiği (Bureau chérifien de recherches et de participations minières) müessesesi, statüsü ve tarzı faaliyeti itibarile gayet maksada uygun ve mükemmel bir teşekkül halinde çalışarak, Fasın maden servetlerini aramakta, değerlendirmekte ve icabında hususi sermayedar gurubları, bunları alâkalandırmaktadır. Bu müessese, Devlet tahsisatile teşekkül etmiş olmakla beraber, sınaî ve ticarî teşekküllerin vasıflarını ve salâhiyetlerini haiz hususi bir şirket gibi çalışmaktadır. Fasda, son senelerde bir seri sondaj neticesinde, bulunan petrolun ve keşfolunan (Cerada) antrasit havzasının işletmeye konması bu teşekkülün müsbet eserlerindedir.

Memleketimizde de diğer memleketlerdekine benzeyen böyle bir teşekkülün kurulması zaruretini kavramış ve bu ise Petrol ve altın arama ve işletme idarelerini faaliyete getirmek suretile başlamış bulunuyoruz. Ancak Altın ve petrol arama ve işletme idareleri, maksadı teşekkülleri itibarile; memleketin umumi maden zuhuratının muayyen kısımlarile meşğul olabileceklerinden, teşekkülleri mevzuu itibarile faaliyetlerini sair madenlere teşmil edemeyeceklerdir. Bundan maada, İktisad vekâletinin maden siyasetine esas olacak malûmatı, vesaiki toplamak ve tetkik ve istikşafı yapmak gibi vazifelerle tanzif edilmiş olan bir maden tetkik heyetini teşkilât kanunumuza koymuş bulunuyoruz.

Maden faaliyetimizin inkişafı için atılmış değerli birer hatve olan yukarıda saydığımız teşekküller, kurulmasını teklif ettiğimiz Maden tetkik ve arama Enstitüsü ile tekemmül etmiş ve kuvvet bulmuş olacak ve her teşekkülün vücuda getirdiği işin azamî istifade verecek şekilde cem ve tanzimi temin edilecektir.

Teklif edilen bu Enstitünün tarzı faaliyeti sınaî mahiyette olacağından bu işin ticarî usullere tevfikan hususi bir müessese gibi çalışacak hükmi şahsiyetli bir teşekkül tarafından görülmesi, işin verimi, sürati rasyonel çalışması, ve müsbet neticeye isali noktalarından yegâne muvafık şekli haldir.

Kurulmasına ve işlemesine aid kanun lâyihası ilişik bulunan Maden tetkik ve arama Enstitüsünün vücade getirilmesini ve bu teşekküle Petrol ve altın arama ve işletme idarelerinin ilhakını, bu günkü ihtiyaçları göz önüne getirerek lüzumlu ve faydalı buluyoruz.

İlişik kanun lâyihasile kurulmasını düşündüğümüz ve tetkikat işlerini şümüllü ve temerküz ettirilmiş bir surette temin edecek bu Enstitünün teşekkülü ile İktisad Vekâletinin teşkilât kanununda yer bulmuş olan Maadin tetkik heyetinin ayrıca ibkasına artık lüzum kalmayacağından bu heyetin ilgası ile kadrosunun adı geçen teşkilât kanunundan çıkarılmasını münasib görüyoruz.

Sunulan kanun lâyihasında görüldüğü üzere, maden tetkik ve arama enstitüsü, İktisad vekâletine bağlı, fakat ticarî usullerle işleyen ve hükmi şahsiyeti haiz bulunan bir müessese olacaktır.

Direktiflerini İktisad vekâletinden alan ve bir genel direktörün idaresinde bulunacak olan enstitünün biri ilmi biri teknik biri de idarî üç kısmı olacaktır.

Teknik kısım munhasıran maden zuhuratı üzerlerinde tetkikat ve arama ameliyatı yapan şubeleri havi olacak, ve bu şubelerin adedi aranacak maden sınıflarının miktarına göre çoğalıp azalabilecektir. Her şubenin başında bir müdür bulunacak ve müdürlerin maiyetinde, lüzumu kadar mühendis, mütehassis, fen adamı, muhasib memur ve işçi bulunabilecektir. Şubeler, ayrıca, bazı tetkik işlerini ve arama ameliyatını hususi firmalara gördürebileceklerdir. Altın

ve petrol arama ve işletme idarelerinden her biri bu teknik kısmın birer şubesi haline gelecektir. Teknik kısmın bu şubeleri, hiç bir suretle, daimi mahiyette olmayıp, ihtiyaca göre kurulan ve ihtiyacın bitmesiyle varlıklarına nihayet verilebilen teşekküller olacaktır.

Maden tetkik ve arama enstitüsünün ilmi kısmında derpiş edilen jeoloji - mineroloji - paleontoloji şubesi, laboratuvarlar şubesi, ve harita şubesi ise, daimi olarak düşünülmektedir. Bir şef jeoloğun idaresinde bulunacak olan jeoloji - Mineroloji - paleontoloji şubesinde, lüzumu kadar jeoloğ, mineroloğ ve petroğraf ve paleontoloğ çalıştırılacak ve bu şubenin, kolleksiyonları, tecrübe laboratuvarları, ve preparatör ve asistan gibi muavin müstahdemleri bulunacaktır. Laboratuvarlar şubesine bir kimyager şeflik edecek, ve bu şubenin kimya tahlilhanesinden başka, cevher yıkaması, maden eritmesi, ham petrol taktirarı gibi işler için, tecrübe laboratuvarları bulunacak ve lüzumu kadar mütehasıslar çalıştırılacaktır. Harita şubesine ise topoğraf bir mühendis şeflik edecek, ve maiyetinde lüzumu kadar jeometr ve ressam bulunacaktır. İşbu ilmi kısmın şubelerinin kadroları ve masrafları da tamamen sabitleştirilmemekle beraber, bunlarda ihtiyeca göre vaki olacak tahavvüller, arama şubelerinininki derecesinde olmayacaktır.

Teknik ve ilmi kısımların yanı başında ve bu kısımların işini görmek üzere bir Fen kalemi bulunacak, ve bu kalemde muntazam bir kütüphane ile teknik dosyaları, raporları, mecmuaları ve her türlü fenni vesikaları tasnif, tercüme ve muhafaza edecek müstahdem ve tercümanlar bulundurulacaktır.

İdari kısmın başındaki âmirin maiyetinde muhasebe vesair idari şubeler bulundurulacak bunlarda lüzumu kadar kâtibler ve memurlar kullanılacaktır.

Memlekette adetlerinin azlığı dolayısıyla her maden müessesesinin ecnebiden getirerek çalışdırmakta olduğu mühendis ve sair mütehasısların yerinc geçmek ve memlketin bu ihtiyacını karşılamak üzere madenlerde ve taş ocaklarında çalışacak Türk unsurlarının yetiştirilmesi hususunu bu müesseseye bırakmağı fâideli görmekteyiz.

Filhakika enstitü, teşekkülü itibarile madenlerde çalışacak teknik unsurların ve mütehasıs işçilerin en iyi nerelerde ve ne tarzda yetiştirilmesini takdir ve bu hususu temin edecek vaziyette olacak ve bizzat kendi kolleksiyon ve laboratuvarları ve mütehasısları, yerli ve ecnebi mekteplerde ve müesseselerde nazari malûmatlarını toplayacak olan genç Türk unsurlarına en münasib bir staj vasıtaları olacaktır.

Her mali senenin bilâncosu ve hesap hulâsaları ve bunlara aid murakabe heyeti raporu, Genel direktörlüğün o sene zarfındaki işlere ve hesaplara aid raporu ile birlikte, mezkûr senenin bitmesinden nihayet üç ay içerisinde İktisad vekâletine verilmiş bulunacaktır. İşbu bilânço ve hesap hulâsaları ve raporlar, İktisad vekâletinin tedkikinden, Vekiller Heyetinin tasvibinden geçtikten sonra enstitünün Umumi heyetinin tasdikine ictiran ettirilmek üzere Büyük Millet Meclisi Reisliğine arz edilecektir. Blânço ve hesap hulâsalarının Umumi Heyetçe tasdiki, alâkadar memurları ibrayı tazammun edecektir.

Enstitüye muktazi tahsisat Hükûmetin Umumi Bütçesinden yardım olarak ayrılıb verilecek ve her verilisinde defaten tesviye olunub mezkûr Enstitünün emrine Milli bir Bankaya yatırılacaktır.

Enstitünün 1935 malî senesinin sonuna kadarki faaliyeti için ilişik kanunun muvaakt birinci maddesinde yazıldığı veçhile Umumi Bütçeye konulmasını teklif eylediğimiz tahsisat miktarı 433 000 lira olub buna, Altın ve petrol arama idarelerinin iltihakı dolayısıyla, mezkûr idarelerin bakiyei mevcudu olarak ilâve edilecek olan tahmini 135 000 lira ve Maadin Tetkik Heyetinin lağvi dolayısıyla 1935 Bütçesinden naklolunacak 42 000 lira ile birlikte enstitünün nakid varlığı 850 000 liraya balığ olacaktır. Bu meblâğ ile 31 Mayıs 1936 tarihine kadar başlıca aşığıda arz olunan işleri görmeyi derpiş etmekteyiz.

1 — Mardin mıntakasında petrol aramak maksadile yapmakta olduğumuz sondaj amelîyesine, katî netice alınıncaya kadar devam etmekle beraber, cenubi Anadol vilâyetinde ve Mürefte civarında petrol bakımından jeolojik tetkikatı ve icabeden aramaları yapmak (bu

işler için bu sene 300 000 lira kadar bir meblağın sarfolunacağını tahmin ediyoruz)

2 — Memleketimizde münhasıran altını ihtiva eden cevherlerin, istifadeli bir surette işletme tesisine şimdilik müsaide olmadıkları anlaşıldığından epeyce miktarlarda altın ve gümüşü ihtiva eden ve en eski zamanlardan beri yakın vakitlere kadar bu maksatlarla işlenmiş bulunan Kurşun, Çinko, Bakır cevherleri sınıfına dahil madenlerden halen metrük buldukları üzerinde tetkik ve aramalar yapmak (bu grub için, 150 000 liranın sarfolunacağını tahmin ediyoruz)

3 — Krom, Manganez, Molibden, Antimon gibi ikinci sınıf maden cevherleriyle mağnezit ve sair taş ocağı madenleri hakkında tetkik ve aramalar yapmak. (Bu grub için de 50 000 liranın sarfolunacağını tahmin ediyoruz.)

4 — Söğütözü havzası civarını, Taş kömürü bakımından tetkik ederek burada icabeden jeolojik etüdüleri ve haritaları yapmak ve arama ameliyatına ve lüzumunda sondajlara başlamak (bu işler için şimdilik 75 000 liranın harcolunacağını tahmin ediyoruz.)

5 — Gerek elektrik santrali tesis gerekse mayi mahrukat istihsali ve memlekete ucuz mahrukat temini noktalarından müteaddid Lîgnit madenlerimizi mukayeseli etütlere ve aramalara tâbi tutmak, ve yalnız esaslarının takdiri noktasından bitümlü şist yataklarımız üzerinde tetkik ve aramalar yapmak, (Bu grub için de şimdilik 75 000 liranın iktiza edeceğini tahmin ediyoruz.)

6 — Yukarıda sayılan muhtelif tetkik ve arama gruplarının faaliyetini takib ederek bunların işlerini fenni ve idari cihetten tanzim eyleyecek olan merkez kadrosunun ücretlerini ve buradaki teşkilâtın sair umumî masraflarını karşılamak, ve bu teşkilâtın çalışmasına esas olacak kimya, Jeoloji, Petaografi, Mineroloji ve tecrübe Laboratuvarlarıyla Kütüphane ve Harita dairelerini kurma. (Bu husus için de şimdilik 200 000 liranın lâzım geldiğini tahmin ediyoruz

Yukarıda yapılacağını arzettiğimiz muhtelif jeolojik ve ilmi tetkikler, araştırmalar, sondajlar için tahmin olunan masraflar, maden işlerinin katiyet arzetmesi lâzım imkânsızlığından ve daima şeraite tâbi değişikliklerle ve gayri muntazır hadiselerle karşılaşılması ihtimalinden dolayı kati rakamlar olarak kabul edilmeyib bunların maksadlarımızı tenvir etmek üzere verilmiş miktarlar olarak telâkkisi ve vekâletimizin icabında bu faaliyet programını ve buna müteallik masraf tevziini, çıkabilecek vaziyetlere göre, değiştirilmesi icab edebileceğini kaydeyleriz.

1935 malî senesi, arz ettiğimiz faaliyet programındaki mevzuların başlangıç senesini teşkil edip, yukarıki işlerin bu sene içinde kâmilen başarabileceği manasını tazammun etmesi lâzım geleceğini ve zaten enstitünün kurulmasında esas âmil olan ve seneler geçtikçe tekemmül edecek bulunan maden servetlerinin sistematik tetkiki ve kıymetlendirilmesi işinin ilk başarıma adımı bu sene içinde atılacağını, ayrıca zikri faideli görmekteyiz.

Memleketimizde de, bünyesini izah ettiğimiz şekilde bir enstitü kurmak ve mevcut petrol ve altın idarelerini ve maadin tetkik heyetini de içine alarak temerküz ettirilmiş muntazam bir teşkilâtla ülkemizin madenlerini tetkik etmek, aramak, maden servetlerimizin değerini tesbit etmek, işletme çarelerini hesaplamak ve bu suretle madenlerimizin inkişafında önayak olmak başlıca maksadımız olduğundan, âmme hizmetinden olan böyle bir maksadı temin için kurulacak enstitünün bünyesini ve faaliyet şeklini tesbit eden ilişik kanun lâyihasının kanunlaştırılması için Büyük Millet Meclisine tevdi buyurulması yüksek tasviplerine arz olunur.

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Karar № 43
Esas № 1/264

12 - VI - 1935

Yüksek Başkanlığa

İktisad vekilliğince hazırlanan İcra Vekilleri Heyetinin 6-6-1935 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan maden tetkik ve arama enstitüsü kanun lâyihası encümenimize verilmekle Ekonomi Bakanı hazır olduğu halde okundu ve görüşüldü.

Verilen izahattan ve lâyiha'nın mucib sebeplerinden anlaşıldığına göre memleketimizin çok mühim servetlerinden birini teşkil eden madenlerimiz üzerinde şimdiye kadar esaslı bir tetkik yapılmadığı gibi işletmeleri de ekonomi menfaatlerimize uygun bir şekilde tanzim edilememiştir. Bu noksanı nazarı dikkate alan Hükümet teklif ettiği bu lâyiha ile mevcut madenleri teknik icablara uygun bir şekilde etüt yapmak ve bunlardan kabili istifade olanları işleterek memleketimizi iktisadi ve mali menfaat temin etmek imkânlarını hazırlamağı düşünmüştür. Bu noktai nazardan encümenimiz lâyiha'yı umumî hükümleri itibarile çok yerinde bulmuş yalnız dördüncü maddede yaptığı ufak bir ilâve ile diğer madde hükümlerini aynen kabul etmiştir. Müstacelen müzakere edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

İktisad En. Reisi	M. M.	Kâtib
Tekirdağ	Giresun	Niğde
Ş. Kesebir	İ. Sabuncu	Cr. R. F. Talay
Afyonkarahisar	Ankara	Edirne
		Mutaleam merbutur
Berc Türker	E. Demirel	Mecdi Boysan
Giresun	Gümüşane	İzmir
Muzaffer Kılıç	E. S. Tör	Benal N. İştâr
Konya	Maraş	Samsun
C. Tekin	Kemal Kusun	A. Tunali
Seyhan	Sinop	Zonguldak
Esmâ Nayman	Y. K. Tengirşenk	H. Karabacak

Sermayesi Devlet tarafından konulmuş kendisine hükmî şahsiyeti haiz ticarî bir mevki ve vaziyet verilmiş veya verilmesi teklif edilmiş ve Heyeti umumiye azaları

Millet Meclisinin bütçe ve İktisad encümenleri azaları ile Başvekâletin intihab edeceği bazı zevata dayanmış vizeye, ve alım satım kanunu hükümlerinden istisna kılınmış müesseselerde meclisi idare azalarının (bu müesseselerin takib edecekleri maksad ve gayelere göre iltisat sahiplerinin intihabı şarttır.) Büyük Millet Meclisi azalarından intihab edilmesini lüzumlu ve faydalı addeder ve kabulünü teklif eylerim. İktisad vekâletinin Sümer bank gibi teessüs etmiş Eti bank, elektrifikasyon bürosu, maden tetkik ve altın arama bürosu ilh. teessüs edecek şahsiyeti hükmiyeyi haiz müesseselere aid teklifleri gösteriyorki badema (Devlet kendi sermayesile bazı ticarî işlere girmek piyasaya atılmak arzu ve kararındadır.) Bu takdirde bu giriş nasıl olmalıdır bunu usul ve teamül ve kanunî mevzuatımız cephesinden tetkik edelim. Adına serbest meslek erbabı dediğimiz sınıf arasında ticaret sahasını işgal eden insanları iktisadi sahada ferd veya şirket olarak hali faaliyette görmekteyiz. sonunu kâr ve zarara vardiyecek olan bu ferd ve şirketlerin ticarî işlerinde söz sahibi olan kimseler ancak sermayeye kısmen veya tamamen iştirak eden insanlardır. Sermeyedarlardır.

İcabı maslahat menfaatin dayandığı bu esaslar her memlekette ayrıca kanunlar ile de takviye olunmuş ve buna dair bir çok kayıtlar konulmuştur. (Ticaret kanununun mevaddı muhtelifesi)

Binaenaleyh tesis edilen yeya edilecek olan bu gibi müesseselere de sermaye sahibi Devlettir. Devleti elinde tutan da Büyük Millet Meclisidir. Bu takdirde bu müesseseleri idare edecek olan idare meclisi azalarının da Büyük Millet Meclisinden intihab edilmesi lâzım ve zarur-

ridir. Meclis bu hakkını kimseye devre-
demez ve kimseye vekâlet veremez. Çünkü:

Teessüs etmiş veya edecek bu ticari
müesseselerin vaziyeti hiç bir zaman
Devlet muamelâtının ifasına aid esas ve
şekillerile mütalea ve mukayese edilemez.
Bu ticarî müesseseler mikdarı milyonlarca
liralara baliğ olan ve neticesini önden
katiyetle görmeğe imkân olmıyan ve kâr
kadar da zarara da tahammülü bulunan
muamelât ile alâkadar olacaklar ve bu
muamelelerinde de masrafın yapılmasına
emir ve müsaade veren vize muamelesin-
den ve alım satım kanunlarının kayıdların-
dan istisna edilmiş bulunacaklardır.

Gerçi bu müesseselerin muamelâtını
Heyeti Umumiye esası sıfatile İktisad ve
Bütçe Encümeni azaları tetkik etmek ve
karar vermek salâhiyetini haizdirler.

Fakat bu heyetin yapacağı bu tetkikat
ve vereceği kararlar ancak yapılmış eyi
veya fenalığı tebarüz etmiş ve geriye
dönülmesi imkân kalmamış olan işlere
inhisar edebilecek ve verilecek kararlar ise
ancak temenni sahasından ileri gidemiye-
cektir,

Ticaret işlerinde ise mühim rol oy-
nayan ve neticelere tesir yapan hadiseleri
yapılmış değil yapılacak işlerde aramak
lâzımdır. Yapılmadan evvel yapacağını
eyi düşünmek ve eyi karar verebilmek
ve bilhassa ticaretin en esaslı ve lüzumlu
faidelerindendir.

Milletin, Devletin parasiyle iş yap-
cak olanlar sahibinin kontrolü olmaksızın
tediyat yapamazlar, Bu hak ise ancak
Millet vekillerine aiddir.

Bundan gayrilerinin rey sahibi olma-
ları veya kendilerini o nam ve hesaba
mezun vekil telakki eylemeleri katiyen
muvafık ve doğru olamaz.

Bundan başka teşkilâtı esasiye kanu-
nunun yüzüncü, ve Divanı muhasebat
kanununun birinci maddesi mucibince
Devletin bilûmum varidat ve masraflarile
mallarını ve hesaplarını onun namına
tetkik ve muhakeme ile mükellef olan
Divanı muhasebatın (Büyük Millet Meclis-
inin vekilidir). Vazifesi de kezalik bu
gibi Meclis idarelerinin yedi kudretine
verilemez. Büyük Millet Meclisinin vekâ-

leti ancak teşkilâtı esasiye kanunu ile
Divanı muhasebata verilmiştir.

Keza böyle bir hakkın başkalarına da
verilmesine zaruret hâsıl olursa bu da
ancak o kanuna istinaden verilmek lâ-
zımdır.

Şunu da derhal ilâve etmek isterim ki,
İktisad vekâletinin bu işlerin başında bu-
lunması ve ledelicab mesul tutulabilmesi
de katiyen maksada kâfi olamaz.

Çünkü bu müesseselere verilen salâ-
hiyet Meclisin İktisad vekâletine verdiği
salâhiyetleri de geri bırakacak derecede
geniş ve şümüllüdür.

Mahaza İktisad vekâletinin sarfedeceği
herhangi bir meblâğ evrakı müsbitesi ih-
zar bütçe ile olan alâkası tayin ve tesbit
olunduktan sonra Divanı muhasebatın emri
müsaadesi olmaksızın tediye edilemez.
Görülüyorki Meclisi Âli Vekâleti en küçük
bir tediye üzerinde bile serbest bırakma-
mış bilâkis bütün kuvveti kendi elinde
tutarak vekâleti kaydüşarta tâbi tutmuş-
dur. Bu müesseselerde ise meclisi idare
memleketin iktisadi hayatında mühim bir
rol oynayacak vaziyetinde ve para sarfına
karar verilebilecektir.

Bu takdirde meclisin yedi sekiz mil-
yonluk bir bütçe üzerinde gösterdiği
hassasiyetin mikdarı bunun dörd beş mis-
line varacak diğer tediyelerde ve ulusun
müstakbel ve halihazır hayat ve can alacak
teşebbüsât faaliyetlerinde aynı ve belki
daha fazlasını göstermemesine imkân tasav-
vur olunabilir mi. İşte buda gösteriyorki bu
müesseselerde eksikliğin telâfisi zaruridir.

Netice: Devlet sermayesile teşekkül
etmiş ve edecek olan ve Heyeti Umumi-
ye azaları Büyük Millet Meclisinin Bütçe
ve İktisad encümenleri azalarından müte-
şekkil bulunan sınaî, ticarî ve fennî teşek-
küllerde idare meclisinin azalarının behe-
mehal Millet Meclisi Bütçe, Maliye, İkti-
sad, Adliye encümenlerinin bu hususda
az çok sahibi ihtisas olanlarından seçil-
mek üzere ikişer azanın intihab edilmesi
ve meclisi idaresi olmayan teşekküllere de
meclisi idare tarz ve usulünün ilâvesini
teklif ederim.

Edirne
Meclî Boysan

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata № 132
Esas № 1/264

13-VI-1935

Yüksek Reisliğe

Maden tetkik ve arama Enstitüsüne dair olub Başvekâletin 7 haziran 1935 tarih ve 6/1879 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası İktisat encümeninin mazbatasile birlikde encümenimize verilmiş olmakla İktisat vekili Celâl Bayar bulunduğu halde okundu ve konuşuldu.

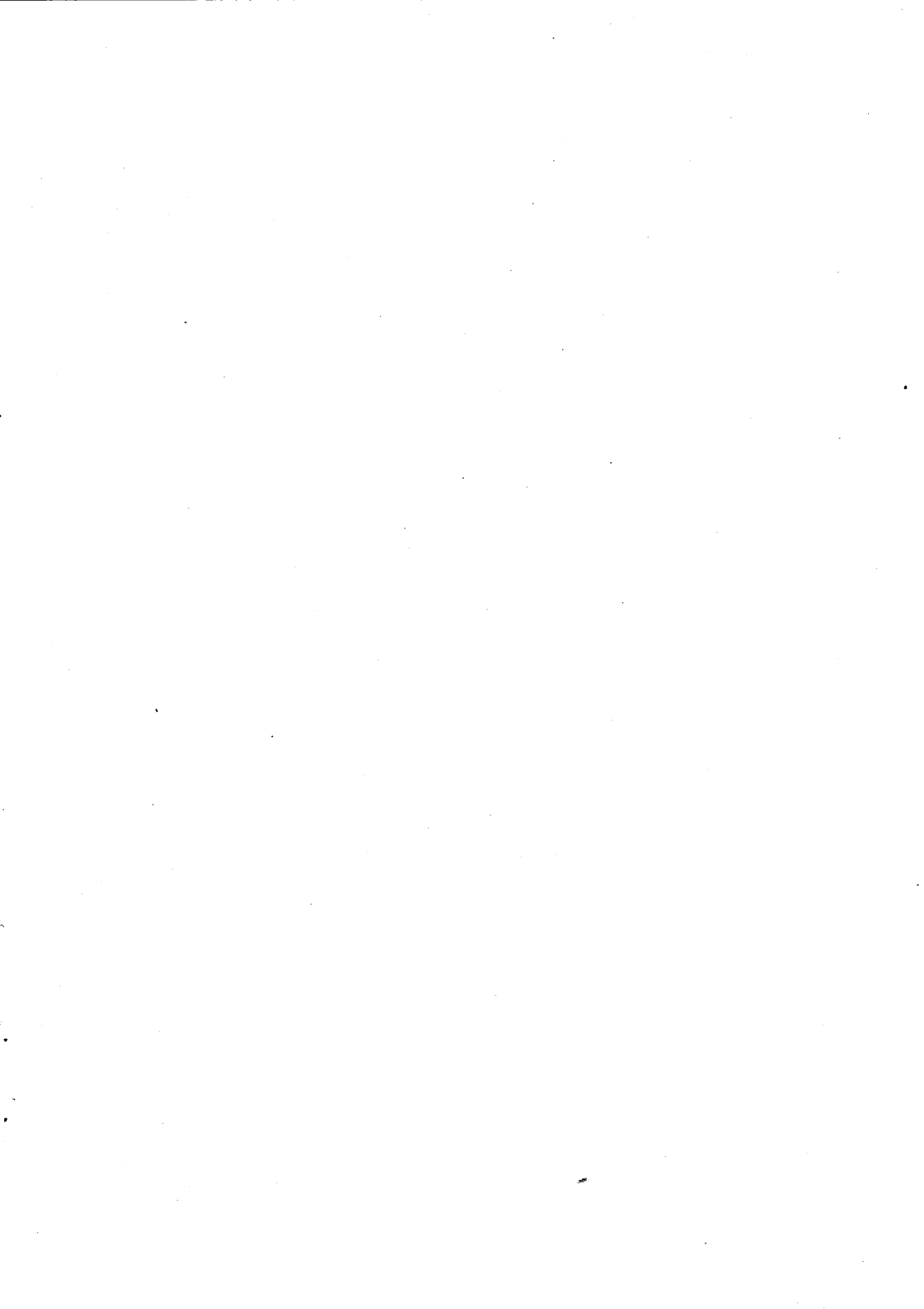
Maden tetkik ve arama enstitüsünün teşkili hakkında Hükûmetin esbabı mucibesini teyiden İktisat vekili Celâl Bayar tarafından verilmiş olan izahatı yerinde bulan encümenimiz lâyihası esas itibarile kabul etmiştir. Ancak bazı maddelerde ufak tadilât yapılmasına lüzum görülmüş ve bu tadilâtı da ihtiva etmek üzere

hazırlanan lâyiha bağlı olarak sunulmuştur.

Müstacelen müzakere edilmesi dileğiyle umumi heyetin tasvibine konmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Reis	R. V.	M. M.
Burdur	İsparta	Trabzon
M. Ş. Özkan	M. Ünsal	Sırrı Day
Kâtib		
İstanbul	Balıkesir	Çorum
	E. Adakan	E. Sabri Akgöl
Diyarbakir	İstanbul	Kayseri
R. Bekit	S. Ural	M. Kerven
Muş	Sivas	Manisa
Ş. Çiloğlu	Remzi Çiner	T. Türkoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Maden tetkik ve Arama enstitüsü kanun lâyhâsı

MADDE 1 — Hükmi şahsiyeti haiz olmak ve bütün muamelelerinde bu kanun ile hususî ve ticarî haklar hükümlerine tâbi bulunmak üzere Ankarada bir **M. T. A. Enstitüsü** (Maden tetkik ve arama enstitüsü) kurulmuşutr.

M. T. A. Enstitüsü, ticarî usullere göre, idare olunur. Bu enstitünün bütün sarfiyat ve muamelâtı, Muhasebei umumiye artırma, eksiltme ve ihale kanunlarına ve Divanı muhasebat vize ve murakabesine tâbi değildir.

MADDE 2 — **M. T. A. Enstitüsünün** başlıca vazifesi:

Memleketimizde işletmeğe elverişli maden ve taşocağı sahaları bulunub bulunmadığını ve işletilen maden ve taşocaklarının daha faydalı surette işletilmelerinin nelere mütevekkif olduğunu araştırmak ve buna muktazî veya müteferri bulunan arama ameliyatı, fennî ve jeolojik tetkikat, kimyevî tahlil ve fennî tecrübeler yapmak, harita almak, plân, mürtesem maktalar resmetmek, proje ve fennî raporlar, rantabilite hesapları tanzim etmek gibi bütün teknik ve ilmî işleri görmek ve memleketin madenlerinde ve maden sanayiinde çalışacak Türk mühendis, fen memuru, ustabaşı ve mütehassıs işçi yetiştirmektir.

MADDE 3 — **M. T. A. Enstitüsü** İktisad vekâletinden emir verildiği takdirde ikinci maddede yazılı işlerden başka, diğer fennî veya jeolojik tetkikleri tahlilleri ve fen tecrübelerini yapabilir ve topoğrafya haritaları alabilir.

MADDE 4 — Maden tetkik ve arama enstitüsü ikinci maddede yazılı işlerden bir kısmını, ypacığı hususî anlaşmalara tevfikân, başkalarına yaptırmak salâhiyetini haizdir,

MADDE 5 — **M. T. A. Enstitüsü**, ikinci maddede yazılı işleri, İktisad vekâletinden başka diğer Hükümet daireleriyle Hükûmete bağlı müesseseler ve diğer hakikî veya hükmi şahıslar hesabına ücret mukabilinde yapabilir. Bu işlerden, tetkikat ve arama ameliyatı yapmak, harita almak gibi saha üstünde görülecek neviden olanlar hakkında İktisad vekâletinden müsaade alınmak lâzımdır.

İKTISAD ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Maden tetkik ve arama enstitüsü kanun lâyhâsı

MADDE 1 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Maden tetkik ve arama enstitüsü, ikinci maddede yazılı işlerden her hangi bir kısmını İktisad vekâletinin müsaadesile başkalarına da yaptırmak salâhiyetini haizdir.

MADDE 5 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Maden tetkik ve arama enstitüsü kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükmi şahsiyeti haiz olmak ve bütün muamelelerinde bu kanun ile hukuku hususiye ahkâmına tâbi bulunmak üzere Anka-da bir M. T. A. Enstitüsü, (Maden tetkik ve arama enstitüsü) kurulmuştur.

M. T. A. Enstitüsü ticarî usullere göre idare olunur. Bu enstitünün bütün sarfiyat ve muame-lâtı, Muhasebei umumiye artırma, eksiltme ve ihale kanunlarına ve Divanı muhasebatın vize ve murakabesine tâbi değildir.

MADDE 2 — Aynen.

MADDE 3 — Aynen.

MADDE 4 — İktisad encümeninin maddesi aynen.

MADDE 5 — Aynen.

Hükûmet ile Hükûmete bağlı müesseselerden başka hakiki veya hükmi şahısların tamamına veya ekseriyet hissesine sahip oldukları petrol iptidai istikşaf veya taharri ruhsatnamesi, maden taharri ruhsatnamesi maden ocağı ruhsat tezkeresi, veya maden imtiyazı sahalarında, M. T. A. Enstitüsü tarafından ücretsiz de arama ameliyatı yapılabilir. Bu takdirde alâkadarlar ile enstitü arasında, arama, ameliyatından doğacak menfaatlerden Devletin istifade edeceğine dair İcra Vekilleri Heyetinin kararına iktiran etmiş bir mukavele yapılmak lâzımdır.

MADDE 6 — M. T. A. Enstitüsü, hakiki veya hükmi şahıslar tarafından işletilen maden ve taş ocaklarında, veya üstlerinde hakiki veya hükmi şahısların tam veya ekseriyet hisse olarak maden ve taşocakları hakkı bulunan sahalarda, İktisad vekâletinin müadesile lüzumlu görülecek fennî veya jeolojik tetkikatı yapmağa ve harita almağa salâhiyetlidir. Sahalarında bu suretle tetkikat yapılacak hakiki veya hükmi şahıslar, M. T. A. Enstitüsünün işlerini kolaylaştırmağa ve buna kendi yapmış oldukları ameliyatı, tesisatı, harita, plân ve maktaları, projeleri fen raporlarını ve rantabilite hesaplarını göstermeğe mecburdurlar.

MADDE 7 — M. T. A. enstitüsü, kendi hesabına, maden tetkikatı veya maden arama ameliyatı yapacağı yerler için maden kanunlarına tevfikân taharri veya iptidai istikşaf ruhsatnamesi almağa mecbur değildir.

Her hangi bir vilâyetin tekml sahasında veya bir kısmında, M. T. A. enstitüsü tarafından, muayyen maden cevheri aranılacağını, İktisad vekâleti, alâkadar vilâyete bildirdiği takdirde, aksi işar vuku buluncaya kadar, bildirilen saha ve maden cevheri için hiç bir kimseye taharri ruhsatnamesi verilemez. Ancak, İktisad vekâletinin alâkadar vilâyete bildirmesinden önce başkaları tarafından usulü dairesinde yapılmış müracaatlerden doğan haklar mahfuzdur.

MADDE 8 — Meksuf madenler ile her hangi bir sebeble tamamı veya ekseriyet hissesi Hükûmete geçmiş madenlerin sahasında, M. T. A.

MADDE 6 — Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 6 - Aynen.

MADDE 7 — Aynen.

MADDE 8 — Aynen.

Hü.

enstitüsü tarafından arama ameliyatı yapıldığı takdirde bu işlerin arkası alınmaya kadar İktisad vekâleti bu madenleri hiç bir kimseye devir ve ihale edemez.

MADDE 9 — Kendi hesabına maden veya taşocacı için arama ameliyatı yaptığı bir sahada, ameliyatın sonunda, M. T. A. enstitüsü:

a - Arama ameliyatı yapılan yerler ile bunların maden yatağını kestığı noktalar gösterilmiş ve yatağın tahmini vaziyeti çizilmiş olmak şartıyla, aranılan sahanın topografya ve jeoloji haritalarını;

b - Yapılan ameliyatın mürtesem ve makta- larile yatağın vüsat ve imtidadını anlatan resim, makta ve taslakları;

c - Yatağın vaziyetini izah ve tarihçesinden bahseden ve işletmeye elverişli görüldüğü takdirde tasarlanan işletmenin ana hatlarını ihtiva eyleyen bir fen raporunu;

d - Bu arama ameliyatı için yapılan masrafların hulâsasını, bir dosya halinde İktisad vekâletine verecektir.

MADDE 10 — M. T. A. Enstitüsünün hesab senesi malî senedir. Enstitü her senenin ikinci kânun ayının bitmesinden evvel, gelecek sene zarfında yapacağı işlerin programile kadrosunu, tesisat ve demirbaş eşyesinin bedellerinin tutarı ve enstitünün masrafları karşılığı olmak üzere umumî bütçeden kendisine verilmesi lâzımgelen meblâğın tahmini hesabını gösteren bir raporunu İktisad vekâletine verir. İktisad vekâleti tarafından bu raporun tetkiki sonucunda tasdik edilecek yıllık iş programı dairesinde muamele yapılır.

M. T. A. Enstitüsü, sene içerisinde, işlerinin almış olduğu inkişaf dolayısıyla tasdik edilen yıllık iş programından ayrılmak mecburiyetinde kaldığı takdirde, vaziyeti vaktinde vekâlete bildirecek ve alacağı direktiflere göre işini yürütecektir.

MADDE 11 — M. T. A. Enstitüsünün varıdadır:

a - İktisad vekâletinin bütçesine, her sene, muavenet faslından konulub, makbuz mukabilinde, enstitüye Hazineден defaten tediye edilecek olan tahsisattan;

İk. E.

MADDE 9 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 9 — Aynen.

MADDE 10 — Aynen.

MADDE 11 — M. T. A. Enstitüsünün varidatı:

A - İktisad vekâletinin bütçesine konulub enstitüye tediye edilecek olan tahsisattan:

Hü.

İk. E.

b - Beşinci maddeye tevfikân ücret mukabilinde yapacağı işlerden alacağı ücretlerden ve kendi hesabına arama ameliyatı yaptığı sahaları işletmeye vazeden müesseselerden, bu arama ameliyatı masraflarına karşılık olarak, alacağı meblâğlardan;

c - kendisine nakid veya ayniyat suretile yardımında bulunulduğu ve bu yardımın kabulüne İktisad vekâletince muvafakat olunduğu takdirde bunun tutarından veya kıymetinden;

d - Mevcudlarının getirebileceği faiz ve iradlardan;

e - Maden ve taşocakları işletenlerin istihdam eyledikleri ecnebî mühendis ve mütehasşislar mukabilinde Türk genci yetiştirmek üzere Hazineye yatıracakları ve Hazinece aynen enstitüye tesviye edilecek olan ücretlerden; ibarettir. Bu varidattan hesap yılı sonuna kadar sarfedilmeyenler enstitünün ertesi sene varidat hesabına nakledilir.

« e » fıkrasında yazılı ücretler münhasıran Türk mühendis ve mütehasşislar yetiştirmek hususlarında tahsis edilerek bu kısım varidatın ve ona tekabül eden masrafların hesabı ayrıca tutulacaktır.

Mezkûr Türk gençlerinin yetiştirilmesi için kendilerine verilecek tahsisat her türlü vergi ve resimlerden muaftır.

MADDE 12 — M. T. A. Enstitüsünün memur ve müstahdemleri halk ile ve mensub oldukları enstitü ile, muamele ve münasebetlerinde, hususî müessese müstahdemleri gibi muameleye tâbi olup haklarında memurin muhakematı hakkındaki kanun ile memurin kanunu hükümleri tatbik olunmaz.

M.T. A. Enstitüsüne aid mallar Devlet malıdır. Bunları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler hakkında Devlet mallarına karşı işlenen bu çeşid suçlara aid cezaî takibat yapılır.

MADDE 13 — M. T. A. Enstitüsü, Devlet müesseselerine ve Sümerbankla, Ziraat, Emlâk ve Eytam bankaları gibi millî müesseselere mahsus haklar ve imtiyazlar ile teşvikî sanayi kanununa göre birinci sınıf maden ocaklarına verilen müsaade ve muafiyetlerden istifade eder.

MADDE 12 — Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13 — Hükûmetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

İk. E.

B - Aynen.

C - Aynen.

D - Aynen.

E - Aynen.

«C» fıkrasında yazılı ücretler munhasıran Türk mühendis ve mütehassıslar yetiştirmek hususlarına tahsis edilerek bu kısım varidatın ve ona tekabül eden masrafların hesabı ayrıca tutulacaktır.

MADDE 12 — Aynen

MADDE 13 — Aynen

Hü.

İk. E.

MADDE 14 — M. T. A. enstitüsünün hesapları, biri İktisad ve diğeri Maliye vekâletince her hesap yılı başında birer yıl için tayin edilen iki murakıpten mürekkebe bir heyet marifetile murakabe olunur. Murakibler, ticarî ve sınaî müesseseler muhasebesine vâkıf olanlar arasından seçilir. Bunlara verilecek ücret, ayda (150) lirayı geçmemek şartile, İktisad vekâleti tarafından takdir olunur.

Bu murakıplik vazifesi, muhassas aylık ücreti verilmek şartile aynı vasıfları haiz Hükümet memurlarına da gördürülebilir. Müddeti biten murakibler yeniden tayin edilebilir.

MADDE 15 — İktisad vekâleti, lüzum gördükçe, M. T. A. enstitüsünün bütün işlerini, muamelelerini ve hesabalarını teftiş ve murakabe ettirir.

MADDE 16 — M. T. A. enstitüsü, senelik blâncosunu ve bu blânço ile sene içinde yapılan işler hakkında izahatı muhtevi bir raporu her malî senenin sonundan itibaren nihayet üç ay içinde İktisad vekâletine vermeğe mecburdur. İktisad vekâleti, bunları ve murakabe heyetinin yıllık raporunu kendi mütaleasile birlikte Umumî heyetin tasdik ve tasvibine konulmak üzere tevdi tarihinden itibaren iki ay içinde Başvekâlete verir.

MADDE 17 — M. T. A. enstitüsünün umumî heyeti, Başvekâletten intihab edilecek üç murahhas ile Büyük Millet Meclisinin Bütçe, İktisad ve Divanı muhasebat encümenleri azalarının ekseriyet halinde toplantısından vücade gelir.

MADDE 18 — Umumî heyet, Başvekâletten gönderilib Büyük Millet Meclisi Reisi tarafından havale edilen M. T. A. Enstitüsünün yıllık blânçosu ile raporunu, murakabe heyetinin yıllık raporunu ve İktisad vekâletinin bunlar hakkındaki mütaleasını tetkik edib enstitüsünün blânçosunun tasdikı ve raporların tasvibi veya bunların reddi hakkında karar verir.

Umumî heyetin blânçoğu tasdik ve raporları

MADDE 14 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 14 — M. T. A. enstitüsünün hesapları, biri İktisad ve diğeri Maliye vekâletince her hesap yılı başında birer yıl için tayin edilen iki murakibten mürekkebe bir heyet marifetile murakabe olunur. Murakibler, ticarî ve smâi müesseseler muhasebesine vâkıf olanlar arasından seçilir. Bunlara verilecek ücret her sene umumî heyetce tayin olunur. Murakibler enstitünün mevcudlarını ve her nevi muamelelerini tetkik ve murakabe ile mükelleftir. Üç ayda bir muamelât hakkında Maliye ve İktisad vekâletlerine bir rapor verirler. Bu raporların birer sureti umumî heyete tevdi olunacak senelik rapora bağlanır.

Bu murakiblik vazifesi, muhassas ücreti verilmek şartile aynı vasıfları haiz Hükümet memurlarına da gördürülebilir. Müddeti biten murakibler yeniden tayin edilebilir.

MADDE 15 — Aynen

MADDE 16 — Aynen

MADDE 17 — M. T. A. Enstitüsünün umumî heyeti, Başvekâletten intihab edilecek üç muhassas ile Büyük Millet Meclisinin Bütçe, İktisad ve Divanı muhasebat encümenleri azalarının toplantısından vücade gelir.

MADDE 18 — Aynen

Hü.

tasvib kararı, M. T. A Enstitüsü, memurlarının ibrasını tazammun eder.

MADDE 19 — M. T. A. Enstitüsü, maden araması ve ameliatı ile uğraşan ve şube adedleri ihtiyaca göre değişen teknik bir kısım ile, Jeoloji - Minaraloji - Paleontoloji, tahlil ve tecrübe lâburatuvarları, Topoğrafya şubelerini ve bir fen kalemını ihtiva eyleyen ilmi bir kısımdan, ve muhasebeyi de muhtevi bulunan idarî bir kısımdan müteşekkildir.

MADDE 20 — M. T. A. Enstitüsü, İktisad vekâletinin inhası üzerine İcra Vekilleri Heyetinin kararı ve Cümhur Reisinin tasdikile tayin edilen bir genel direktör tarafından idare olunur.

MADDE 21 — M. T. A. Enstitüsünde, genel direktörden başka bir genel direktör muavini ile görülecek lüzum ve ihtiyaç nisbetinde şube âmirleri, mütehassıs, mühendis ve diğer memur ve müstahdemler bulunur.

Genel direktör muavini ile kısım ve şube âmirleri, genel direktörün inhası üzerine İktisad vekâleti tarafından ve diğer mütehassıs ve müheendislerle memurlar genel direktör tarafından tayin edilirler.

MADDE 22 — M. T. A. Enstitüsünün genel direktör muavini ile mütehassıs ve mühendislerinin ve fen memurlarile ustalarının ecnebi olması caizdir.

MADDE 23 — M. T. A. Enstitüsünün idare ve murakabe şekillerile genel direktör ve murakiblerin vazife ve salâhiyetleri, enstitünün dahili teşkilâtile sureti idaresi, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren en geç bir yıl zarfında İktisad vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek bir dahili nizamname ile tesbit olunur.

MADDE 24 — (2450) numaralı İktisad vekâleti teşkilât ve vazifeleri hakkındaki kanunun birinci maddesindeki (C) bendinin (12) numaralı fıkrası ve aynı kanunun (1) numaralı cetvelindeki Maadin tetkik heyeti ile (2189) numaralı Petrol ve altın arama ve işletme idareleri hakkındaki kanun hükümleri ilga edilmiştir.

Altın ve petrol arama ve işletme idarelerinin bütün hakları, borçları ve mevcutları M. T. A. Enstitüsüne geçer.

İk. E.

MADDE 19 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 19 — Aynen

MADDE 20 — Aynen

MADDE 21 — Aynen

MADDE 22 — M. T. A. Enstitüsünün genel direktör muavini ile mütehasıs ve mühendislerinin ve fen memurları ile ustalarının İktisad vekâletinin muvafakatile ecnebi olması caizdir.

MADDE 23 — M. T. A. Enstitüsünün idare ve murakabe şekillerile genel direktör ve murakiblerin vazife ve salâhiyetleri enstitünün dahilî teşkilâtile sureti idaresi, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren en geç bir yıl zarfında İktisad vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri heyetince tasdik edilecek bir dahilî talimatname ile tesbit olunur.

MADDE 24 — Aynen

Hü.

İk. E.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren 1935 hesap yılının sonuna kadar geçen müddet M. T. A. Enstitüsünün ilk hesap yılıdır. Bu ilk hesap yılma aid olan iş programını havi raporun, bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren iki ay içinde tanzim ve tasdik edilmesi şarttır.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Altm ve petrol arama ve işletme idarelerinin bütün haklarına, borçlarına ve mevcudlarına aid devir ve intikal muameleleri, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren iki ay içinde bitirilecektir.

Devir ve intikal muamelesi bitirilinceye kadar bu idarelerdeki memur ve müstahdemler işlerine devam ederler.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Zonguldakta bulunan tahlilhane ile mülga Maden mektebinin mevcut gayrimenkullerile demirbaş eşya ve malzemesinden İktisad vekâletinin tenzib ettikleri M. T. A. Enstitüsüne meccanen verilir.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — 1935 yılı İktisad vekâleti bütçesinin 664 ncü faslının 1 nci maddesinden 42 000 lira ve aynı bütçenin 695 nci faslma mevzu 240 000 lira işbu kanunun 11 nci maddesinin (a) bendi mucibince M. T. A. Enstitüsüne geçer. Bundan başka M. T. A. Enstitüsünün 1935 hesap senesi için işbu kanunun 11 nci maddesinin (a) fıkrasına tevfiikan tediye edilmek üzere İktisad vekâleti 1935 yılı bütçesinde yeniden açılacak muavenet faslma 400 000 lira tahsisat konulmuştur.

MADDE 25 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 26 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

6 - VI - 1935

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
İ. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Ab. Özmen	A. Çetinkaya	Celâl Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. Refik Saydam	Rana Tarhan	Muhlis Erkmen

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26 — Hükümetin teklifi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Aynen

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Aynen

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Aynen

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Aynen

MADDE 25 — Aynen

MADDE 26 — Aynen